

Այս ցեղէն յառաջ եկած աւերմունք ըստ ինքեան մեծ չեն, եթէ այդպիսի մեծաշնորհեաւներ սակաւաթիւ ըլլան և կամ իրենց Բնկիւսական այդ իրաւունքը՝ միայն յօգուտ անձանց գործածեն չափաւորապէս, և ոչ նաեւ ի վնաս ընկերակցաց և զեղծանելով նոյն իսկ պետական այդ առանձնաշնորհումէն։ Սակայն դժբախտ փորձը միշտ ցոյց տուած է՝ որ գործնականին մէջ երբեք չափաւորութեան սահմանագիծ չունին առանձնաշնորհեալք։ Վասն զի այդ առանձնաշնորհմունք՝ որոնք առջի բերան իրբեւ զարտուղութիւնք կը ներկայանան Բնկերութեան մը մէջ, կտանց կտանց յաճախակի կրկնուած այդ զարտուղութիւնքն՝ իրաւանց տեղ կը բռնեն արտօնելոց մտքին մէջ, և ըստ այնմ ալ՝ պահանջմունք կը դառնան ճանդէպ միւս անդամակցաց, որոնք ի հարկէ պիտի չուզեն ճանչնալ այդպիսի անձնաշնորհ իրաւունքներ և պահանջներ։ Եւ ահա այսպիսի ընդհարում մը տեղի ունենալով՝ արտօնելոց և չարտօնելոց մէջ, կամ այն է՝ որ վերջիններս ալ օրէնքէն ապստամբելով՝ առաջնոց նման արտօնեալներ կը դառնան, և կամ այն է՝ որ Բնկերութեան վնասաբեր ներքին գծողութիւններով կը լուծուին ընկերակցաց բարոյական կապերը, և հուսկ ուրեմն կը քայքայուին անդամակիցք, և թէ չյաջողին արտօնելոց հակառակորդք՝ ընկերակցաց իրաւունքի զուգակշռութիւնն ամէն անդամոց մէջ հաւասարապէս յարգել և իշխել տալու։

Որ և իցէ Բնկերութեան մէջ՝ առան-

ձնաշնորհումներն՝ գլխաւոր անդամին հեղինակութիւնը կտորոզ և կամ ոչընչացնողներն են չարտօնեալներու հանդէպ։ Երբ անգամ մ'այս վերջիններս (որ ընդհանրապէս արտօնեալներէն աւելի բազմաթիւ կ'ըլլան) կորսնցընեն իրենց վստահութիւնը գլխաւորին վրայ, և համոզումն կազմեն՝ թէ նա իրականց առաջին եղծիչն է, քանի որ բազմաց իրաւունքներն՝ իրեն հաճոյակատար սակաւոց կամայականութեանց կը զուէ, այլ եւս անհարին բան է՝ որ կարենայ Բնկերութիւնը խաղաղութեան մէջ զարգանալ։ Վասն զի կամ յայտնի և կամ մանաւանդ չարագոյն եւս՝ ներքին լուռ ու մունջ պատերազմ մը կը սկսի հպատակաց մէջ, որոցմէ չարտօնեալք՝ այնուհետեւ արտօնեալներն իրբեւ բռնապետի մը արբանեակներ կը նկատեն և կ'ատեն և կը ջանան ոչընչացնել, իսկ վերջիններս ալ՝ չարտօնեալներն իրբեւ գլխին և պաշտօնեայ անդամոց (որոց մէջ կ'ըլլան ընդհանրապէս արտօնաւորք) վարչական իրաւանց դէմ ապստամբներ կը ճանչնան, և բարոյական ու նիւթական բռնութեամբ ընկճել կը ջանան . . . ջանքեր՝ որոնց արդիւնքն կամ աղիտարբեր քայքայման կը յանգի, կամ բռնապետական վարչութեան մը, և կամ սահմանադրական իրաւանց յաղթութեան և տկարացած Բնկերութեան վերանորոգման, ըստ որում կոռուող ոյժերն կամ հաւասարագոր ըլլան և կամ մէկը միւսէն զօրեղագոյն։

Հ. Ա. ՏԻՐՈՅԵԱՆ

Շաքարաբոյի

Ս Ո Ս Ծ Ք Ն Ա Թ Ն Ե Ա Յ

Ձտոցդ ի կան դնես՝ ի փշոյ պատրաստ կացիր։
Ձձեռնդ ի ծակն կու տանիս՝
ի յօժոյ խածանելոյն պատրաստ կացիր։

Ձինչ մարդ որ ասացին ճարտար է՝ դիւրաւ յակնատն անկանի։

Ի սիրելի մարդոյն ձեռացն և յիմաստուն՝ զինչ առնուս՝ շաքար է, յանգէտ մարդոյ ձեռացն թէ մեղր առնուս՝ լեղի է։

